

از کارت رفاهی رانندگان تاکسی تا گسترش بیمه‌های توافقی

با تمرکز بر تسهیلات مالی و پوشش بیمه‌ای، دولت به دنبال کاهش دغدغه‌های معیشتی مشاغل غیررسمی و بهبود امنیت اقتصادی آن‌ها در شرایط نامطمئن است

در پی تجاوز رژیم صهیونیستی به ایران و بروز اختلالات گسترده در کسب‌وکارها، به‌ویژه در بخش خدمات، دولت به فکر حمایت از اقشار آسیب‌پذیری افتاد که به دلیل شرایط بحرانی، منبع درآمد خود را از دست داده یا دچار رکود اقتصادی شده بودند. یکی از مهم‌ترین اقدامات دولت در این راستا، طرح اعطای کارت رفاهی به رانندگان تاکسی بود که در روزهای ابتدایی تیرماه از آن رونمایی شد. این طرح، گامی در جهت حمایت از گروه‌هایی بود که به دلیل ماهیت شغلی خود، فاقد درآمد ثابت هستند و در شرایط بحرانی، بیش از سایرین در معرض آسیب‌های اقتصادی قرار می‌گیرند. اما آیا این اقدامات کافی است؟ و چگونه می‌توان حمایت‌های پایدار و سیستماتیک برای این گروه‌ها طراحی کرد؟

گامی در جهت حمایت

در سوم تیرماه، خبری منتشر شد که بانک رفاه کارگران، در راستای ایفای مسئولیت‌های اجتماعی خود، به تمامی رانندگان تاکسی در سراسر کشور کارت رفاهی با سقف اعتبار ۳۰۰ میلیون تومان اعطا می‌کند. رانندگان می‌توانند با مراجعه به شعب این بانک، درخواست خود را برای دریافت این کارت ثبت کنند. این طرح با هدف افزایش قدرت خرید خانوارهای رانندگان طراحی شده است و به نظر می‌رسد تلاشی برای کاهش فشارهای اقتصادی ناشی از رکود کسب‌وکارها در شرایط بحرانی باشد.

جزئیات طرح

بر اساس اطلاعات اعلام‌شده، کارت رفاهی بر مبنای اعتبارسنجی صادر می‌شود. این اعتبارسنجی بر اساس گردش حساب بانکی یا متوسط درآمد ماهانه رانندگان انجام می‌گیرد. دارندگان کارت می‌توانند به مراکز فروش کالای طرف قرارداد با بانک رفاه مراجعه کرده و نیازهای اساسی خانوار خود را تأمین کنند. بااین حال، اطلاعات دقیقی درباره مکانیسم بازپرداخت این اعتبار ارائه نشده است. به نظر می‌رسد بازه زمانی بازپرداخت باید به گونه‌ای طراحی شود که فشار مالی مضاعفی بر رانندگان وارد نکند، به‌ویژه تا زمانی که کسب‌وکار آن‌ها به شرایط عادی بازنگشته است.

بانک رفاه کارگران نقش کلیدی در تأمین نقدینگی این طرح داشته و با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اجرای آن را بر عهده گرفته است. یک روز پس از رونمایی از این طرح، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از بانک رفاه بازدید کرد تا فرایند اجرایی صدور کارت‌های رفاهی را بررسی کند. این اقدام نشان‌دهنده جدیت دولت در عملیاتی کردن این طرح است، اما میزان استقبال رانندگان و موفقیت طرح در دستیابی به اهداف تعیین‌شده هنوز مشخص نیست.

تأثیرات طرح

طرح کارت رفاهی می‌تواند در شرایط بحرانی، به‌ویژه برای خانواده‌هایی که رانندگی تاکسی تنها منبع درآمد آن‌هاست، کمک قابل توجهی باشد. بااین حال، موفقیت این طرح به عوامل متعددی از جمله سهولت دسترسی به کارت، شفافیت در فرایند اعتبارسنجی، و انعطاف در بازپرداخت وابسته است. همچنین، گستردگی مراکز فروش طرف قرارداد و تنوع کالاهای قابل خرید، نقش مهمی در اثربخشی این طرح دارد.

رانندگان تاکسی‌های اینترنتی

برای درک بهتر شرایط گروه‌های فاقد درآمد ثابت، به سراغ داستان «آقای احمدی»، راننده تاکسی اینترنتی در تهران، می‌رویم. احمدی پس از دو هفته بیکاری ناشی از اختلالات اینترنتی و خلوت شدن شهر در دوران بحران، به‌تازگی به کار خود بازگشته است. او امیدوار است که کسب‌وکارش به‌زودی به شرایط عادی بازگردد. احمدی در گفت‌وگو با آتی‌هنو شرح می‌دهد: «در روزهای جنگ، مسیر یاب‌ها به دلیل اختلالات اینترنت از کار افتاده بودند و تاکسی‌های اینترنتی عملاً بیکار شدند. شهر هم خلوت بود و حتی مسافری در خیابان نبود که بتوانیم به‌صورت آزاد کار کنیم.» احمدی که پیش‌تر در یک شرکت رایانه‌ای مشغول به کار بود، پس از تعدیل نیرو به دلیل کاهش قراردادها،

در جریان بحران ۱۲ روزه، هزاران شاغل غیررسمی از درآمد محروم شدند. دولت برای کاهش آسیب‌ها، دو اقدام کلیدی انجام داد: کارت رفاهی برای رانندگان و گسترش بیمه‌های توافقی.

کارت رفاهی برای تاکسی‌ران‌ها

- سقف اعتبار: ۳۰۰ میلیون تومان
- بانک عامل: بانک رفاه کارگران
- شرایط دریافت: براساس گردش حساب / درآمد
- هدف: افزایش قدرت خرید خانوار
- زمان آغاز: ۳ تیرماه
- مراکز خرید: فقط مراکز طرف قرارداد بانک

گسترش بیمه‌های توافقی

بیمه‌ای برای شاغلان بدون کارفرما

گروه‌های تحت پوشش بیمه‌های توافقی:

- هنرمندان
- نویسندگان
- روزنامه‌نگاران
- اعضای صنوف
- افراد خویش‌فرما
- رانندگان تاکسی

این بیمه شامل پوشش‌هایی مانند بستری، جراحی، دارو، دندانپزشکی، و خدمات پاراکلینیکی است و تمرکز ویژه‌ای بر حوادث مرتبط با کار دارد.

به رانندگی در تاکسی‌های اینترنتی روی آورده است. او می‌گوید: «تنها منبع درآمد ما همین رانندگی است. در دو هفته‌ای که نتوانستیم کار کنیم، هیچ راه دیگری برای تأمین مخارج نداشتیم. ما مستأجر هستیم و دو فرزند مدرسه‌ای داریم. خرج روزانه‌مان زیاد است و پس‌انداز چندانی نداریم. وقتی درآمد روزانه قطع شود، زندگی‌مان مختل می‌شود.»

به اعتقاد احمدی، دولت باید در شرایط بحرانی، اولویت را به حمایت از گروه‌هایی مانند رانندگان تاکسی‌های اینترنتی بدهد که درآمد ثابت ندارند و به‌صورت روزمزد کار می‌کنند. او معتقد است که طرح کارت رفاهی، در صورت اجرای صحیح و با بازه بازپرداخت طولانی، می‌تواند بخشی از نیازهای اساسی خانواده‌ها را برطرف کند. بااین حال، او تأکید می‌کند که نیاز به مکانیسم‌های پایدارتر برای حمایت از این گروه‌ها وجود دارد تا در شرایط بحرانی، بدون درآمد نمانند.

گروه‌های فاقد درآمد ثابت

«حسین حبیبی»، فعال کارگری و عضو هیئت‌مدیره کانون عالی شوراها، اسلامی کار کشور، معتقد است که شرایط بحرانی اخیر، ضرورت حمایت‌های اجتماعی و بیمه‌ای از گروه‌های غیررسمی و فاقد درآمد ثابت را بیش از پیش آشکار کرد. او در گفت‌وگو با آتی‌هنو می‌گوید: «پرداخت تسهیلات یا کمک‌های بلاعوض به گروه‌های آسیب‌پذیر در شرایط بحرانی، با اولویت‌بندی گروه‌هایی مانند زنان سرپرست خانوار یا معلولان، بسیار مهم است. اما مهم‌تر از آن، طراحی حمایت‌های سیستماتیک و مدون است تا این گروه‌ها در شرایط بحرانی به حداقل‌های معیشتی مانند مقرری بیکاری یا کارت‌های رفاهی دسترسی داشته باشند.» حبیبی بر لزوم گسترش چتر بیمه‌های توافقی تأکید می‌کند و می‌افزاید: «گروه‌های شغلی بدون کارفرما و درآمد ثابت باید تحت پوشش حمایت‌های تأمین اجتماعی قرار گیرند. بیمه‌های توافقی باید گسترش یابند، سهمیه‌ها افزایش پیدا کند و شرایط عضویت در آن‌ها تسهیل شود تا گروه‌های مختلف با رغبت به آن بپیوندند و از خدماتی مانند درمان، مستمری بیکاری، از کارافتادگی و بازنشستگی بهره‌مند شوند.»

بیمه‌های توافقی و حمایت پایدار

بیمه توافقی، نوعی بیمه اختیاری است که توسط سازمان تأمین اجتماعی ارائه می‌شود و به افراد امکان می‌دهد با پرداخت حق بیمه، از مزایای بازنشستگی و سایر حمایت‌های قانونی بهره‌مند شوند. این بیمه برای گروه‌هایی مانند هنرمندان، نویسندگان، روزنامه‌نگاران، اعضای صنوف مختلف، و افراد خویش‌فرما طراحی شده است. یکی از مزایای کلیدی این بیمه، انعطاف در

انتخاب میزان حق بیمه است که به افراد اجازه می‌دهد بر اساس توانایی مالی خود، سطح پوشش بیمه‌ای را تعیین کنند.

گروه‌های تحت پوشش

در حال حاضر، گروه‌های مختلفی از جمله هنرمندان، نویسندگان، روزنامه‌نگاران، اعضای صنوف، و افراد خویش‌فرما می‌توانند تحت پوشش بیمه‌های توافقی قرار گیرند. رانندگان تاکسی نیز از جمله گروه‌هایی هستند که برای آن‌ها طرح‌های بیمه توافقی ارائه شده است. این بیمه شامل پوشش‌هایی مانند هزینه‌های درمانی، بستری، جراحی، دارو، دندانپزشکی، و خدمات پاراکلینیکی است و تمرکز ویژه‌ای بر حوادث مرتبط با کار دارد.

مزایای بیمه‌های توافقی

بیمه‌های توافقی مزایای متعددی دارند، از جمله: **حقوق بازنشستگی:** امکان دریافت مستمری بازنشستگی پس از سال‌ها پرداخت حق بیمه. **حمایت‌های قانونی:** بهره‌مندی از حمایت‌های قانونی پیش‌بینی‌شده در قانون تأمین اجتماعی. **انعطاف در پرداخت:** افراد می‌توانند میزان حق بیمه را بر اساس توان مالی خود انتخاب کنند که این امر اجبار در پرداخت مبالغ ثابت را حذف می‌کند.

فرایند ثبت نام

متقاضیان بیمه توافقی باید به سازمان تأمین اجتماعی مراجعه کرده یا از طریق درگاه‌های الکترونیکی این سازمان، ثبت‌نام کنند و کد کارگاهی دریافت کنند. حق بیمه باید ماهانه و حداکثر تا پایان ماه بعد به حساب سازمان واریز شود. مبلغ حق بیمه بر اساس توافق بین متقاضی و سازمان تعیین می‌شود و می‌تواند بر مبنای حداقل دستمزد یا سایر معیارها محاسبه گردد.

آیا بیمه‌های توافقی کافی هستند؟

با وجود مزایای بیمه‌های توافقی، این پرسش مطرح است که آیا این خدمات برای گروه‌های فاقد درآمد ثابت، مانند رانندگان تاکسی‌های اینترنتی، کافی و رضایت‌بخش است؟ حسین حبیبی در پاسخ به این سؤال می‌گوید: «شرایط بحرانی اخیر نشان داد که خدمات درمانی یا مستمری بازنشستگی به‌تنهایی کافی نیست. باید بسته‌های حمایتی مانند مقرری بیکاری، که برای کارگران عادی در نظر گرفته شده، به بیمه‌های توافقی گروه‌هایی مانند رانندگان تاکسی اضافه شود.» او ادامه می‌دهد: «گروه‌های فاقد درآمد ثابت در شرایط بحرانی، مانند جنگ ۱۲ روزه، تنها منبع درآمد خود را از

دست می‌دهند و حتی پس از پایان بحران، مدتی طول می‌کشد تا کسب‌وکارشان به حالت عادی بازگردد. بنابراین، ارائه حمایت‌های مالی در این دوره‌ها ضروری است.»

حبیبی پیشنهاد می‌کند که بخشی از حق بیمه پرداختی این گروه‌ها به صندوقی برای ایام بیکاری اختصاص یابد، مشابه آنچه برای کارگران عادی وجود دارد. او همچنین تأکید می‌کند که دولت باید با تأمین منابع مالی، بخشی یا کل مقرری بیکاری در ایام بحران را بر عهده بگیرد، زیرا سازمان تأمین اجتماعی به‌تنهایی نمی‌تواند بار حمایت از این گروه‌ها را تحمل کند.

گسترش بیمه‌های توافقی

برای تقویت حمایت از گروه‌های فاقد درآمد ثابت، لازم است اقدامات زیر در دستور کار قرار گیرد: افزایش سهمیه‌های بیمه توافقی: تعداد افراد تحت پوشش این بیمه‌ها باید افزایش یابد تا گروه‌های بیشتری بتوانند از مزایای آن بهره‌مند شوند. تسهیل شرایط عضویت: فرایند ثبت‌نام و پرداخت حق بیمه باید ساده‌تر شود تا افراد با درآمد‌های پایین نیز بتوانند به این طرح‌ها بپیوندند. تنوع بخشی به خدمات: افزودن مزایایی مانند مقرری بیکاری، حمایت‌های مالی در ایام بحران، و پوشش‌های گسترده‌تر درمانی می‌تواند اثر بخشی این بیمه‌ها را افزایش دهد.

حمایت دولت: دولت باید با تخصیص بودجه‌های ویژه، بخشی از هزینه‌های حمایت از این گروه‌ها را در شرایط بحرانی بر عهده گیرد. طرح‌هایی مانند اعطای کارت رفاهی به رانندگان تاکسی، گام‌های اولیه‌ای برای کاهش فشارهای اقتصادی در شرایط بحرانی هستند. بااین حال، این اقدامات به‌تنهایی نمی‌توانند تمام مشکلات معیشتی گروه‌های فاقد درآمد ثابت را حل کنند. شرایط بحرانی اخیر نشان داد که نیاز به حمایت‌های سیستماتیک و پایدار، به‌ویژه از طریق گسترش بیمه‌های توافقی، بیش از پیش احساس می‌شود. این بیمه‌ها باید با افزایش تنوع خدمات، تسهیل شرایط عضویت، و افزودن مزایایی مانند مقرری بیکاری، به گونه‌ای طراحی شوند که زندگی حداقلی این گروه‌ها در شرایط بحرانی دچار اختلال نشود. رانندگان تاکسی، به‌ویژه رانندگان تاکسی‌های اینترنتی، نباید در روزهای بحرانی بدون درآمد و حمایت باقی بمانند. دولت و سازمان تأمین اجتماعی باید با همکاری یکدیگر، چتر حمایتی خود را گسترش دهند تا هیچ گروهی در شرایط غیرمترقبه، از تأمین نیازهای اساسی محروم نماند.

استخدام اتباع غیرمجاز پیگرد دارد

مقابله با اشتغال غیرمجاز اتباع خارجی در ایران وارد مرحله‌ای تازه شده است. براساس قوانین مصرح و تأکید نهادهای اجرایی، به کارگیری نیروی کار خارجی بدون مجوز، نه تنها جریمه مالی سنگینی برای کارفرمایان در پی دارد، بلکه در مواردی حتی مجازات حبس تا ۱۸۰ روز را نیز به دنبال خواهد داشت. این اقدام در راستای حفظ امنیت اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی کشور و همچنین حمایت از نیروی کار داخلی در شرایطی صورت می‌گیرد که بازار کار ایران با سیلی از بیکاران تحصیل کرده مواجه است و هر فرصت شغلی برای بازگرداندن ثبات به اقتصاد ملی حیاتی تلقی می‌شود.

ماده ۱۲۰ قانون کار به‌روشنی تأکید کرده است که اتباع خارجی تنها در صورتی مجاز به اشتغال در ایران هستند که روایت ورود با حق کار مشخص داشته و طبق مقررات، پروانه کار دریافت کرده باشند. با این حال، بازار کار ایران همچنان صحنه حضور گسترده نیروی کار غیرمجاز، به‌ویژه از کشورهای همسایه، است. این وضعیت نه تنها فرصت‌های شغلی را از نیروی کار بومی سلب می‌کند بلکه تبعات اجتماعی گسترده‌ای مانند گسترش حاشیه‌نشینی، فشار بر خدمات عمومی و نظام سلامت و اختلال در نظم و نظارت بازار کار را به همراه دارد.

مطابق بند «ج» ماده ۱۱ قانون تنظیم بخشی از درآمد‌های دولت، جریمه روزانه برای هر مورد اشتغال غیرمجاز معادل ۵ برابر حداقل دستمزد روزانه تعیین شده که در سال ۱۴۰۴ این مبلغ به حدود ۱.۷ میلیون تومان رسیده است. در صورت تکرار تخلف، این جریمه دو برابر می‌شود. به موازات این ابزار بازدارنده مالی، ماده ۱۸۱ قانون کار مجازات حبس بین ۹۱ تا ۱۸۰ روز را برای کارفرمایانی که نسبت به مقررات استخدام نیروی کار خارجی بی‌اعتنایی می‌کنند، در نظر گرفته است. این مجازات شامل کسر است که اتباع فاقد پروانه کار را استخدام کرده، از آن‌ها در مشاغل خارج از حوزه مجاز بهره‌برداری کنند یا پایان رابطه استخدامی را به وزارت کار گزارش ندهند. کارشناسان هشدار می‌دهند که ابعاد اقتصادی و اجتماعی حضور غیرقانونی اتباع خارجی نباید دست‌کم گرفته شود. اشتغال غیرمجاز این افراد با ایجاد رقابت ناعادلانه در بازار کار، منجر به کاهش دستمزدها، تضعیف امنیت شغلی کارگران داخلی و شکل‌گیری اقتصاد غیررسمی می‌شود. به همین دلیل، دولت و نهادهای ناظر مانند وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف شده‌اند ضمن شناسایی اتباع دارای وضعیت قانونی، زمینه ساماندهی اشتغال آنان را فراهم کرده و همزمان با کارفرمایان مختلف برخورد قاطع کنند.

در این میان، نهادهای عمومی و خدماتی مانند شهرداری‌ها نیز زیر ذره‌بین قرار گرفته‌اند. تأکید مدیر کل کار استان تهران مبنی بر اینکه شهرداری‌ها به هیچ‌وجه مجاز به استخدام اتباع غیرقانونی نیستند، نشان‌دهنده گستردگی و عمق این معضل است. از نگاه دولت، اشتغال شفاف، قانونمند و مبتنی بر نظام مجوزدهی تنها راه مقابله با تبعات پنهان و آشکار این پدیده است. در غیر این صورت، مجازات‌های حبس و جریمه تنها بخشی از هزینه‌ای خواهد بود که کشور بابت غفلت از نظم در بازار کار پرداخت می‌کند.

